

ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNDE -dUK ve +UK EKLERİNİN İŞLEVSEL DENKLİĞİ

Erkan SALAN*

ÖZET

Türkçe, aynı dilsel işlevi birbirinden farklı dil yapılarıyla yerine getirebilen zengin bir dildir. Bu zenginlik, eklerde oldukça farklı kullanım özellikleri meydana getirmiştir. Eklerin işlevsel zenginliği, dillerin ifade zenginliğinde ve gelişmişliğinde önemli ölçütlerden biridir. Bu bakımdan eklerle ait işlevlerin tespiti, hem dil araştırmalarında ve öğretiminde hem de dilin zenginliğinin ve gelişmişliğinin ifade edilmesinde son derece önemlidir.

Eklere ait işlevsel kullanım özelliklerinin tespit edilmesinde, farklı yapılar arasında denklikler kurulması tercih edilebilecek yöntemlerden biridir. Bu yolla yapılacak olan çeşitli incelemelerde, Türkçe araştırmalarında karşılaşılan pek çok sorun için çözüm ortaya konabilir. Özellikle Türkçenin aynı işlevsel özellikleri pek çok farklı dil yapısıyla karşılayabilen zengin bir dil olduğunu düşündüğümüzde bu yöntemin önemi kolaylıkla anlaşılabilir.

Birbirinden farklı olan bazı eklerin Eski Anadolu Türkçesi döneminde benzer sözcüklerde -hatta aynı sözcüklerde bile- aynı işlevle kullanıldığı görülmektedir. Sıfat-fiil eki olan -dUK ve isimden isim yapım eki olan +UK, bahsedilen bu kullanımların örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir. Bu eklerin aynı işleve sahip kullanımları, ancak denk yapıların tespitiyle mümkün olabilmektedir. Bu kullanımların Türkçe araştırmaları açısından önemli sonuçlar ortaya çıkarabilecek olması, incelenmeye muhtaç olduğunun göstergesidir. Bu nedenle bu makalede, -dUK sıfat-fiil eki ile +UK isimden isim yapım ekinin birbirine denk kullanım ve işleve de sahip olduğu, Eski Anadolu Türkçesi eserlerinden alınan örneklerle anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, -dUK eki, +UK eki, işlevsel denklik

FUNCTIONAL EQUIVALENCE OF -dUK AND +UK ADJUNCTIONS IN OLD ANATOLIAN TURKISH

ABSTRACT

Turkish is a rich language that can meet the same linguistic function with distinct language structures. This richness is generate quite different usage characteristics in adjunctions. The functional richness of adjunctions is one of the significant criterias of assortment and development of expression of languages. In this respect,

* Doktora Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, El-mek: erkansalan46@hotmail.com

determination of the functions concerning adjunctions is important both in language researches and education and in the expression of the richness and development of language.

In determination of functional usage characteristics of adjunctions, establishing equivalences between distinct structures is one of the methods which can be preferable. This kind of studies can help to solve many problems faced in Turkish studies. Especially when we consider the fact that Turkish is a rich language that can meet the same functional characteristics with many different language structures, then one can easily understand the importance of this method.

It's been observed that some different adjunctions were used in similar words – even in identical words - in the very same function during Old Anatolian Turkish era. Participle affix *-dUK* and derivational affix making noun from noun *+IİK* can be regarded as patterns of these kind of usages. The use of these adjunctions having the same function could only be possible by determination of equivalent structures. The probability of different outcomes deriving from these usages in terms of Turkish studies indicates that it needs a close scrutiny. For this reason in this article, the fact that participle affix *-dUK* and derivational affix making noun from noun *+IİK* have also equivalent usages and functions will be exemplified by Old Anatolian Turkish.

Key Words: Old Anatolian Turkish, the suffix "*-dUK*", the suffix "*+IİK*", functional equality

Türkçe, aynı dilsel işlevi birbirinden farklı dil yapılarıyla yerine getirebilen zengin bir dildir. Bu zenginlik, eklerde oldukça farklı kullanım özelliklerini de beraberinde getirmiştir. Eklerin işlevsel zenginliği, dillerin ifade zenginliğinde ve gelişmişliğinde önemi göz ardı edilemez ölçütlerden biridir. Bu bakımdan eklerle ait işlevlerin tespiti, hem dil araştırmalarında ve öğretiminde hem de dilin zenginliğinin ve gelişmişliğinin ifade edilmesinde önemlidir.

Eklere ait işlevsel kullanım özelliklerinin tespit edilip ortaya konmasında, farklı yapılar arasında denklikler kurulması tercih edilebilecek ve şaşırtıcı sonuçlar ortaya çıkarabilecek yöntemlerden biridir. Bu yolla yapılacak olan çeşitli incelemelerde, Türkçe araştırmalarında karşılaşılan pek çok sorun için çözüm ortaya konabilir. Özellikle Türkçenin aynı işlevsel dil özelliklerini pek çok farklı dil yapısıyla karşılayabilen zengin bir dil olduğunu düşündüğümüzde bu yöntemin önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Birbirinden farklı olan bazı eklerin Eski Anadolu Türkçesi (EAT) döneminde benzer sözcüklerde -hatta aynı sözcüklerde bile- aynı işlevle kullanıldığı görülmektedir. Sıfat-fiil eki olan *-dUK* ve isimden isim yapım eki olan *+IİK*, bahsedilen bu kullanımların örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir. Bu eklerin aynı işleve sahip kullanımları, ancak denk yapıların tespiti ve ortaya konmasıyla mümkün olabilmektedir. Ve bu kullanımların Türkçe araştırmaları açısından önemli sonuçlar ortaya çıkarabilecek olması, incelenmeye muhtaç olduğunun da göstergesidir. Bu amaçla bu makalede, *+IİK* isimden isim yapım eki ile isimlere ek fiille birlikte gelebilen *-dUK* sıfat-fiil ekinin bazen birbirine denk kullanım ve işleve sahip olduğu, EAT dönemi eserlerinden alınan örneklerle anlatılacaktır.

Türkçede, bir ekin tarihsel süreç içerisinde bazı ana işlevleri yanında ilgili olduğu yapılara bağlı olarak farklı özellikte çeşitli işlevler kazanması önemli ve sık karşılaşılan bir

Turkish Studies

gelişmedir. Dolayısıyla eklerin işlevsel özellikleri, kesin çizgilerle sınırlandırılmayacak ölçüde zengindir. Bu nedenle eklerin genel kullanım özellikleri yanında seyrek olan bazı özel kullanımlarını da ortaya çıkarmak gerekir. Seyrek olan özel kullanımları işlek olan genel kullanımlardan ayırarak ve bunlara ek olarak ortaya koymak, farklı bakış açılarının oluşmasında ve dil araştırmalarının sağlam temellere oturmasında önemli gelişmelere aracılık edebilir. Bu bakımdan çalışmamız, +IİK ekinin EAT döneminde bilinen çeşitli yapımlık işlevlerinden ayrı olarak fiilimsilik işlevini ele alıp değerlendirmektedir. Asıl konuya geçmeden önce +IİK ve -dUK ekinin EAT'den önceki kullanımından kısaca bahsetmek gereklidir.

+IİK¹ eki, Türkçenin ilk yazılı kaynakları olan Orhun Yazıtlarından itibaren Türkçenin her döneminde işlek bir yapım eki² olarak kullanılmıştır. Adlardan çeşitli işlevlerde somut ve soyut adlar türetir³. Göktürk, Uygur ve Karahanlı Türkçesi dönemlerinde genellikle ünlü uyumuna uyumaktadır.

-dUK⁴ sıfat-fiil eki, Göktürk ve Uygur Türkçesi döneminde sıfat, isim ve -nadiren-yüklem ismi görevinde kullanılan yapılar meydana getirmiş⁵ ve çoğunlukla iyelik eki almadan kullanılmıştır⁶. Bu dönemlerde ekin *l*, *n*, *r* ünsüzlerinden sonra -tUk biçimi de görülür⁷. Karahanlı Türkçesi döneminde ise işlek olmamakla birlikte genellikle sıfat-fiil eki olarak kullanılmış ve sadece *Divânü Lûgati't Türk'te* fiil çekim eki olarak kullanımına rastlanmıştır. Ekin ilk ünlüsü sedalılık-sedasızlık uyumuna uyarken son ünsüzü sedalılaştırılmaz⁸. Bu dönemde (*Kutadgu Bilig'de*) çoğunlukla iyelik ekiyle kullanılmıştır⁹. Ek Göktürk, Uygur ve Karahanlı Türkçesi dönemlerinde yuvarlak ünlüdür.

EAT döneminde +IİK eki işlek bir yapım eki¹⁰ olarak kullanılmıştır. Genellikle isim ve sıfatlardan soyut isimler türetir ve ekin ünlüsü çoğunlukla yuvarlaklık-düzlük bakımından kökün

¹ Ekin kökeni hakkındaki görüşler için bk.: Mehmet Vefa Nalbant, *Divânü Lûgati't-Türk Grameri I -İsim-*, Bilgeoğuz Yay., İstanbul 2008, s.75.

Ekin farklı işlevleri için bk.: Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yay., Ankara 2003, s. 55-58.; Vecihe Hatiboğlu, *Türkçenin Ekleri*, TDK Yay., Ankara 1981, s. 102-105.; Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, TDK Yay., Ankara 2000, s. 193-196.; Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yay., İstanbul 1998, s. 155-156.; Muhsine Börekçi, *Türkiye Türkçesinde Yapı ve İşlev Bakımından Sözcükler*, Eser Ofset Matbaacılık, Erzurum 2009, s. 27-37.

² Ekin yapım eki özelliğinin yanı sıra çekim eki özelliğine de sahip olduğu belirtilmektedir: Funda KARA, "Yapım Eki İşlevinde Olmayan Eklerden Bazıları", *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu (25-27 Nisan 2007) Bildiriler 2 (K-Z)*, Erzurum 2009, s. 570-571.

³ A. Von Gabain, *Eski Türkçenin Grameri*, çev.: Mehmet Akalın, TDK Yay., Ankara 2003, s. 44.; Talat Tekin, *Orhon Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, İstanbul 2003, s. 84.

⁴ Ekin kökeni hakkındaki görüşler için bk.: Mehmet Vefa Nalbant, "-dUK Eki Ve Divânü Lûgati't Türk'te -dUK Ekli Görülen Geçmiş Zaman Çekim'i", *Türkoloji Dergisi*, C 15, S 1 (2002), s. 193-194.; Talat Tekin, "Eski Türkçedeki {-dOk} İsim-Fiil Eki Üzerine", çev.: Ümit Özgür Demirci, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 47 (2012), s. 374-375.; Nesrin Bayraktar, *Türkçede Fiilimsiler*, TDK Yay., Ankara 2004, s. 47-48.

⁵ Gabain, *age*, s. 82.; Tekin, *age*, s. 169-170.; Kemal Eraslan, *Eski Türkçe'de İsim-Fiiller*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1980, s. 66-77.; Cengiz Alyılmaz, *Orhun Yazıtlarının Söz Dizimi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1994, s. 86-89.

⁶ Eraslan, *age*, s. 68.

⁷ Bayraktar, *age*, s. 48-49.

⁸ Nalbant, *agm*, s. 196.; Ayrıca ekin Kutadgu Bilig'teki kullanımları için bk.: Ahmet Bican Ercilasun, *Kutadgu Bilig Grameri -Fiil-*, Gazi Üniversitesi Yay., Ankara 1984, s. 160-162.; Nevzat Özkan, "-DİK Sıfat-Fiil Ekinden Yapılmış Zarf-fiil Ekleri ve Gagauz Türkçesi'nde Bir Zarf-Fiil Eki: -DİcAAn(An)", *3. Uluslar arası Türk Dili Kurultayı 1996*, TDK Yay., Ankara 1999, s. 892.

⁹ Ercilasun, *age*, s. 160.

¹⁰ Ekin Eski Anadolu Türkçesi dönemindeki yapımlık işlevleri için bk.: Gülcan Genç, *Eski Anadolu Türkçesinde İsimden İsim Fiilden İsim Yapma Ekleri ve Fonksiyonları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2005, s. 107-127.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012

ünlüsüne uyar¹¹. *-dUK* eki ise bu dönemde yuvarlak ünlüdür. Sıklıkla iyelik ekiyle birlikte kullanılmıştır. Sıfat görevinde iyelik ekiyle kullanılmış örnekleri, iyelik eksiz örneklerine göre daha fazladır¹². Ayrıca ek bu dönemde nadiren görülen geçmiş zaman eki olarak kullanılmıştır¹³.

-DUK, Uygur Türkçesinden itibaren Harezmi Türkçesi dönemine kadar fiillerin yanı sıra *er-* (> *i-*) "*ol-*" yardımcı fiiliyle birlikte isimlerin üzerine de gelmiştir¹⁴. Bu dönemden sonra Anadolu sahasında EAT döneminde (*er-* >) *i-* > $\emptyset$ ek fiili yardımıyla isimlerin üzerine gelebilmiştir. EAT döneminde bu kullanımların tipik ve zengin örneklerine rastlanır¹⁵. Bunlardan bazıları şunlardır:

*şor aña sen ol dēye uşbu işi / Ol dēye **kindügin** suçlu kişi* (Y, s. 157)

*Ħan kıızı aydur: Ħazan oğlan **avda idügin** andan bileyin kim yorgun atıñ-ile gedilmiş cıdañ-ile ardına düşesin didi.* (D, s. 167)

*Üçinci rivāyet oldur kim müşterî ne **ķadarduğın** bilmek şartdur ...* (N, s. 59)

*Ne **fettānuđın** kaçuñ ne **mekkārıduđın** ġamzeñ / Bilesin eşk-i çeşmümden yüzünü göstere çün şu* (ME, s. 60)

*... Eger bu bilsedi ol geçen ġışı kim nice **yazuğ-ıduğın** ol yirden deprenmeyiyedi kırķa degince ...* (KG, s. 295)

*Egerçi ben **böyledügin** bilür-idüm ...* (K, s. 104)

Birbirinden çok farklı yapıda ve işlevde olan *-dUK* ve *+IK* ekinin EAT döneminde birbirine denk düşen örneklerde kullanılması, aynı işlevi üstlendikleri düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Bu düşüncüyü somutlaştırmak amacıyla çeşitli eserlerden alınarak denkleştirme yöntemiyle ortaya konan örnekler maddeler hâlinde şunlardır:

1. **ķandalığın ~ ķandaduğın** “nerede olduğunu”

*Çü kız **ķandalığın*** (< *ķanda+lık+i+n*) *bayık bilevüz*

Yarağınuz aña lāyık ġılavuz (SN, s. 515)

*Ve ger **ķandaduğın*** (< *ķanda+(i)-duk+i+nı*) *işideven*

Gülem oynayam dişim ışıdavan (SN, s. 456)

Süheyl ü Nev-Bahâr'dan alınan bu örneklerde *ķandalığın* (SN, s. 515) ~ *ķandaduğın* (SN, s. 456) “nerede olduğunu” biçiminde her iki ifadenin de aynı işlevde kullanıldığı görülmektedir. Burada *+lığ* (< *-lık*) ekinin *ķanda* “nerede” sözcüğünde -kalıplaşmamış ve çekimlik işlevini koruyan- bulunma durumu ekinden sonra kullanılması yapım eki olmadığının göstergesidir. Ayrıca EAT dönemi eserlerinde bu tarz - bulunma durumu eki almış- isimlerin isim tamlamasında yapım eki olarak kullanıldığı örneklerle de rastlanmamaktadır. Yapım eklerinin bu şekilde kullanımı, *İçinde yapım eki bulunan bir kelimedede çekim ekleri en sonra gelirler*.¹⁶ kuralına da aykırıdır.

¹¹ Bilgi için bk.: Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000, s. 119.; Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl -Gramer-Metin-Sözlük-*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1994, s. 78.; Güner Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yay., Ankara 2007, s. 123.

¹² Özkan, *age*, s. 149.

¹³ Mecdut Mansuroğlu, “Eski Osmanlıca”, *Tarihî Türk Şiveleri*, hzl.: Mehmet Akalın, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 1998, s. 266.

¹⁴ Bayraktar, *age*, s. 48-51.

¹⁵ *i-dük* yapısının Eski Anadolu Türkçesinden günümüz Türkçesine gelişimi ve kullanımları için bk.: Rıdvan Öztürk, “Eski Osmanlıcada ve Türkmencede “idük” Yapısı”, *İlmî Araştırmalar*, S 16 (2003), s. 77-85.

¹⁶ Ergin, *age*, s. 124.

ķandaduđını (< ķanda+i-dük+i+ni) “nerede olduğunu” sözcüğünde ise düşmüş bir ek fiil vardır ve -*duğ* (< -duķ) sıfat-fiil eki bu nedenle *ķanda* sözcüğü ile birlikte kullanılabilir. Her iki sözcükte de bir yardımcı fiillik (ol-) anlamı olmasının yanı sıra +*liğ* ve -*duğ* eklerinde bir geçmiş zaman anlamı da vardır. Bu örneklerde, +*liğ* ekinin -*duğ* sıfat-fiil ekiyle aynı işlevsel kullanıma sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kurmuş olduğumuz *ķandalıđın* ~ *ķandaduđını* “nerede olduğunu” denklığinden hareketle +*IİK* ekinin işlevsel açıdan bir sıfat-fiillik özelliği taşıdığını söyleyebiliriz. Bu tarz örneklerde eklerin işlevsel açıdan birbirinden farklı olduğunu iddia etmek, eklerin incelenmesi ve öğretimi konusunda tereddütlü durumlar ortaya çıkarabilir.

2. *yigdüği* ~ *yigliği* “üstünlüğü, üstün olduğu”

Ne sebeddendir bu ‘ilmüñ yigliği (< yig+lik+i)

Sābit eyile kim bilinsün yigdüği (< yig+i-dük+i) (G, s. 751)

Ne sebeddendir bu ‘ilmüñ yigdüği (< yig+i-dük+i)

Māl için ħōr ol nedendir yigliği (< yig+i-lik+i) (G, s. 755)

Ne sebeddendir bu ‘ilmüñ yigliği (< yig+lik+i)

Sābit eyile kim bilinsün yigdüği (< yig+i-dük+i) (G, s. 763)

İlla isterler seniñ begliđüñi

Ħalk içinde ķamudan yigliđüñi (< yig+lik+üñ+i) (G, s. 797)

EAT döneminin önemli eserlerinden biri olan *Garib-nāme*'deki *yigdüği* (G, s. 755) ~ *yigliği* (G, s. 751) “üstünlüğü, üstün olduğu” örneklerinde, +*liđ* ve -*düđ* eklerini almış bu sözcüklerin isim görevinde tamlanan unsuru olarak işlev gördüğu ortadadır. *Ne sebeddendir bu ‘ilmüñ yigliği* (G, s. 751) ~ *Ne sebeddendir bu ‘ilmüñ yigdüği* (G, s. 755) şeklinde aynı eserin farklı yerlerinde kullanılmış olan dizelerde +*liđ* ve -*düđ* ekinin işlevsel olarak birbirinden hiçbir farkı yoktur. Bu durum böyle örneklerde -*düđ* eki ile +*liđ* ekini aynı işlevsel kategoride değerlendirme zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca +*liđ* ekinin kullanıldığı sözcüğün *Ħalk içinde ķamudan yigliđüñi* (G, s. 797) dizesinde *Ħalk içinde* ve *ķamudan* "herkesten" şeklinde iki ayrı tamlayıcı almış olması aslında fiillik özelliğinin var olduğunu da göstermektedir. Buna ek olarak *Muhammediye* isimli eserden aldığımız *Onun cümle ahabdan efdaldığına* (< efdal+i-dük+i+ne) *delil* (M, s. 297) dizesinde -*düđ* ekli sözcüğün benzer özellikte tamlayıcı - *cümle ahabdan*- alması bu düşüncemizi destekler niteliktedir. Bu bakımdan *yigdüği* ~ *yigliği* “üstünlüğü, üstün olduğu” denklığine göre +*liđ* ekinin sıfat-fiillik işlevine sahip olduğunu söyleyebiliriz.

3. *varduğını* ~ *varlığını* “var olduğunu”

... *cehennem adınıñ varlığını* (< var+lık+i+nı) *bilür, dağı ferağ olup güler.* (T, s. 309) ~ *Ol köyde kim varduğını* (< var+i-duk+i+nı) *biz yigrek bilürüz.* (T, s. 243)

Şirvanlı Mahmud'un *Tārih-i İbn-i Kesir Tercümesi* isimli eserinden alınmış yukarıdaki örneklerde, *varduğını* ~ *varlığını* ifadelerinin isim tamlamasının tamlanan unsuru olarak eş değer kullanımları söz konusudur. Burada her iki sözcüğün de "var olduğunu" anlamıyla kullanıldığıkları görülmektedir. +*duğ* ve +*liğ* eklerinin sahip oldukları işlevsel özellik bakımından eş değer olduğunu ifade edebiliriz.

Turkish Studies

4. *yalan idügi* ~ *yalanlığı* "yalan olduğu", *gerçek idügi* ~ *gerçekligi* "gerçek olduğu"

... *yalan idüğine* ve *gerçek idüğine* delâlet ider nesne olmaya ... (T, s. 127) ~ ... *biz anı şöyle şınayalum ki yalanlığı ve gerçekligi ma'lûm ola, didiler.* (T, s. 367)

Yine *Târih-i İbn-i Kesîr Tercümesi*'den alınmış yukarıdaki örneklerde geçen *yalan idügi* ~ *yalanlığı* "yalan olduğu", *gerçek idügi* ~ *gerçekligi* "gerçek olduğu" şeklindeki ifadelerde de görüldüğü üzere +*LIK* eki ile -*düg* ekinin denk yapılarla ve aynı işlevlerle -sıfat-fiillik işlevleriyle-kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu örneklerde +*LIK* ekinin sıfat-fiillik işlevi kazandığını söyleyebiliriz.

5. *Neligin* ~ *neydügin* / *neyidügin* "ne olduğunu"

Diliyle 'ışk diyenler bilmediler 'ışk neydügin

Benüm cevâbum sen eyit 'ışka 'izzet midür bahâ (YED, s. 18)

Biz bunun neligin bildük dünyenün nesine kalduk

Arzümüz nefis için degül dünyâ teferrücindeyüz (YED, s. 117)

Dost esriği deliligüm 'aşklar bilür neligüm

Degşürüben ikiligüm birlige yitmege geldüm (YED, s. 176)

Dirliğüm neydügin eydeyin kıldan kıla

Irak yakın işide hâs u 'âm cümle birle (YED, s. 325)

Bu dervîşlik yolına 'ışkıla gelen gelsün

Ya dervîşlik neydügin bir zerre tuyan gelsün (YED, s. 236)

EAT'nin ilk ve önemli eserlerinden biri olan *Yûnus Emre Divânı*'ndan alınmış örneklerden hareketle kurmuş olduğumuz *Neligin*¹⁷ ~ *neydügin* / *neyidügin* "ne olduğunu" denkliği ile +*lig* (< +lik) ve -*düg* (< -dük) ekinin aynı işlevle yani sıfat-fiil işleviyle kullanıldığını söyleyebiliriz. Ayrıca burada *ne* soru zamirine gelen +*lig* eki, *kim* ve *ben* zamirlerine gelerek yapım eki işlevinde kullanılan (*kimlik*, *benlik*) +*lik* ile aynı özellikte değildir. Dolayısıyla burada *neligin* "ne olduğunu" ve *neligüm* "ne olduğumu" ifadelerinde +*lig* ekinin yapım ekliği söz konusu değildir.

¹⁷ *Yunus Emre Divanı*'nda geçen *nelik* sözcüğü ile Eski Türkçede ve Karahanlı Türkçesinde geçen *nelük* "nasıl, niçin" sözcüğü kanaatimizce birbirinden farklı sözcüklerdir. Çünkü *Yunus Emre Divanı*'nda geçen *nelik* (< ne+lik) ad görevindedir. Eski Türkçede ve Karahanlı Türkçesinde geçen *nelük* ve değişik biçimi olan -nadiren- EAT'de *nelik* "nasıl, niçin" zarf olarak kullanılmıştır. *Yunus Emre Divanı*'nda *neligin* "ne olduğunu" / *neligüm* "ne olduğumu" sözcüğünde geçen *ne* soru zamiridir, +*lig* eki ise bahsettiğimiz diğer denklik örneklerinde geçen +*LIK* eki ile aynı ektir. Dolayısıyla *neligin* / *neligüm* sözcüğünde geçen +*lig* ekini, Türkçede isimden isim yapım eki olarak kullanılan +*LIK* ekinin sıfat-fiillik işlevi kazanmış biçimi olarak ifade etmek yanlış olmasa gerektir. Ayrıca burada "niçin, nasıl" anlamından ziyade "ne ol-" anlamı vardır. *nelük* / *nelik* sözcüğü ile ilgili değerlendirme ve bilgi için bk.: Sema Barutçu, "Eski Türkçe *kaltı* ve *nelük* Kelimeleri Üzerine", *Türkoloji Dergisi*, X. Cilt, 1. Sayı (1992), s. 71-76.; Necmettin Hacıeminoğlu, *Türk Dilinde Edatlar*, MEB Yay., İstanbul 1992, s. 280-281.

6. *nēce'düginī* ~ *nēceligin* "nasıl olduğunu"

Göñül nēce'düginī "nasıl olduğunu" *bilmeyesin* (K, s. 273)

Görmez misin çün atlaruñ yēmi katında oñ qosañ oddan kaçar, od yandurduğın bilür, oduñ nēceligin "nasıl olduğunu" *bilmez. Ve ādemī nesin ve nēcesin dañı ve nēceligin* "nasıl olduğunu" *bilür.* (K, s. 284)

Şeyhoğlu Sadrüddin'e ait olan *Kabus-nāme Tercümesi* isimli eserde de birbirine denk işlevsel kullanıma sahip olan *nēce'düginī* ~ *nēceligin* "nasıl olduğunu" sözcüklerinde +*lig* (< +lik) ve -*düg* (< -dük) eklerinin aynı işlevde kullanıldığını görüyoruz. Yani bu eklerin yapımlıktan ziyade sıfat-fiillik işleviyle kullanıldığını söyleyebiliriz. Hatta daha açık bir şekilde anlatacak olursak ... *bunlara 'azāb nice oldıgını* (bunlara azabın nasıl olduğunu) *ħabar virdi, bulardan şı diledi, içdi dañı öldi.* (T, s. 219) ifadesinde geçen *nice oldıgını* ifadesiyle yukarıdaki örneklerde geçen *nēce'düginī* ~ *nēceligin* "nasıl olduğunu" ifadeleri arasında anlam açısından herhangi bir fark yoktur. Buna ek olarak yukarıdaki örneklerde geçen -sırasıyla- -*düg*, +*lig* ve -*dıg* ekleri arasında da işlevsel açıdan hiçbir fark yoktur. Bu nedenle üçünde de sıfat-fiillik işlevinin var olduğunu ve üçünü de işlevsel olarak aynı kategoride değerlendirmek gerektiğini belirtebiliriz. Dolayısıyla bu ve bunun gibi örneklerde +*IİK* ekinin yapımlık özelliğinin sorgulanması ve değerlendirilmesi, EAT döneminin araştırılması ve öğretimi açısından gerekli ve önemlidir.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış eserlerden aldığımız bütün bu örneklerde, +*IİK* eki ile adların ek fiil almış şekillerine gelmiş olan -*dUK* sıfat-fiil eki arasında birbirine denk düşen bir işlevsel eşitlik söz konusudur. Bu örneklerde her iki ek de isim tamlamasının tamlanan unsurunu oluşturan ve isim görevinde kullanılan yapılarda yer alır. Her iki ekte de sıfat-fiillik işlevi vardır. Her iki ekten sonra tamlanan/iyelik ekinin (-I) kullanıldığı görülmektedir. Burada her iki ekin kullanımında da anlam olarak "ol-" yardımcı fiili anlamı vardır. -*dUK* sıfat-fiil ekinin kullanıldığı sözcüklerde bu anlamın olması doğaldır çünkü ek fiilde böyle bir anlam işlevi vardır. +*IİK* ekinin kullanıldığı sözcüklerde ise böyle bir anlamın olması ekin sıfat-fiillik işlevine işaret eder. Hatta aynı işlev için çeşitli eserlerde genellikle "ol-" yardımcı fiiliyle birlikte -*dUK* sıfat-fiil ekinin kullanıldığı görülür:

Ārifuñ derecesi tamāmlığı, anuñ şūrişi olur maħabbet içinde. (TE, s. 485) ~ ... *mecmū'-ı işi tamām olduğundan soñra ol büte yüzyl sürerdi ...* (T, s. 391)

Çü Rüstem bildi şāhuñ kandalığın (kanda+lıg +i+n)

Ne yirde olduğın aldı şahgın (Ş-1, s. 402)

+*IİK* ekinin -*dUK* ekiyle denk olan sıfat-fiillik kullanımlarını çeşitli örneklerle ifade etmeye çalıştık. Bu örneklerden sonra denkleğe başvurmaksızın +*IİK* ekinin sıfat-fiil işleviyle kullanıldığını farklı örneklerden hareketle de düşünebiliriz. Örneğin:

... *şu içerdı, gine ol yoldan çıkamazdı, bir yoldan dañı çıkardı; gāyet büyükligiden* (çok büyük olduğundan) *anı öldürdiler.* (T, s. 219).

Burada +*lig* (< -lik) eki, bir sözcüğün üzerine değil, *gāyet büyük* şeklindeki sözcük grubunun üzerine gelmiştir. *gāyet* sözcüğü burada miktar zarfıdır. EAT dönemi eserlerinde +*IİK* ekinin miktar zarfı ve sıfattan oluşan sözcük grupları üzerine yapım eki işleviyle geldiği örneklere - yukarıdaki örnek hariç- rastlanmamıştır. Ayrıca +*lig* ekinin *büyük* sözcüğüne geldiği şeklinde bir ihtimalin olduğu düşünülebilir ancak burada *gāyet* miktar zarfının Türkçede +*IİK* eki almış ismin miktarını belirttiği örneğe rastlanmaması bu ihtimali geçersiz kılmaktadır. Çünkü miktar zarfları

cümlede isimlerin değil sıfatların, zarfların veya fiillerin miktarını belirtir¹⁸. Bu bakımdan *+lig* ekinin buradaki kullanımı yapımlık kullanımlardan farklıdır. Bu örnekte hem bir "ol-" yardımcı fiili anlamı hem de bir sıfat-fiillik anlamı sezilmektedir. *+lig* ekinin burada yapım ekliği işlevinden ziyade bir sıfat-fiillik (-dUK) işlevine sahip olduğunu ifade edebiliriz.

+IİK ekinin EAT dönemindeki bu kullanımlarına Uygur, Karahanlı ve Harezmi Türkçesi döneminde yazılan eserlerin işlevsel açıdan incelenmesiyle yeni örnekler eklenebilir. Bu sayede *+IİK* ekine ait bu kullanımların kesin olarak ne zaman ortaya çıktığı konusunda bir fikir elde edilebilir. Ancak biz -yeni araştırmalarla aksi ispatlanana kadar- bu kullanımların EAT döneminde ortaya çıktığını belirtebiliriz. EAT döneminden sonra yazılmış eserlerde, -taradığımız kadarıyla- ekin böyle bir kullanımına rastlayamadık ancak bugün çağdaş Türk lehçelerinden biri olan Türkmen Türkçesinde bu kullanımların var olduğunu ve bu işlevsel sürecin devam ettiğini görüyoruz. Türkmen Türkçesindeki bu kullanımları farklı bir çalışmayla geniş bir şekilde ortaya koyacağımızı burada belirtmiş olmakla birlikte sadece bir örnek vererek ifademizi somutlaştıralım:

Cendiñ emiri Selcuk gala gireninden onuñ kimligi (< kim+lik+i) *hakında habarı alıpdı.* “Cent emiri Selcuk, kaleye girdikten sonra onun kim olduğu hakkındaki haberi almıştı.” (OY, s. 207) ~ *Emma sen onuñ kimdigini* (< kim+i-dük+i+ni) *bu barlığı yitirmänkä, soñki gezek sözleceksiñ.* “Ama onun kim olduğunu bu varlığı yitirmemişken son kez söyleyeceksin.” (OY, s. 222)

Türkmen Türkçesiyle yazılmış *Oguz Yurdu* isimli eserden alınan yukarıdaki örneklerde, *kimligi* "kim olduğu" ~ *kimdigini* "kim olduğunu" sözcüklerinin işlevsel açıdan hiçbir farkı yoktur. Burada da yine *+lig* ekinde bir sıfat-fiillik (-dUK) işlevinin olduğunu belirtebiliriz.

EAT dönemi eserlerinde *+IİK* ekinin bu şekilde kullanımına neden olabilecek iki ihtimal söz konusudur: 1. EAT döneminde bir d>l değişimi ve bu değişim sonucunda *+IİK* ekinin -dUK'un değişik bir biçimi olması, 2. *+IİK* ekinin -dUK eki ile olan biçim ve görev benzerliğinden dolayı böyle bir işlev kazanması.

Bu iki ihtimalden birincisine göre, EAT döneminde d>l değişiminin söz konusu olabilmesi durumunda, *+IİK* ekinin -dUK sıfat-fiil ekinin kullanıldığı bütün fiil kök ve gövdeleriyle birlikte de kullanılabilmesi gerekirdi, oysa böyle bir kullanım Türkçede yoktur. Dolayısıyla bu ihtimalin geçersizliği açık bir şekilde ortadadır.

+IİK ekinin -dUK eki ile olan biçim ve görev benzerliğinden dolayı böyle bir işlev kazanması olan ikinci ihtimal ise çalışmamızda geçen örneklerde -dUK ve *+IİK* ekinin kullanıldığı sözcüklerin isim göreviyle tamlanan unsur olmak bakımından aynı görevi yerine getirmesi ve biçimsel olarak benzer ekler olmasından dolayı *+IİK* ekinin sonradan -dUK sıfat-fiil eki işlevi kazandığı düşüncesi daha gerçekçi ve mantıklı bir ihtimaldir.

Hazırladığımız bu çalışmayla, Türkçede isimden isim yapım eki olarak oldukça işlek kullanıma sahip olan *+IİK* ekinin EAT dönemi eserlerinde yapım eki işlevinin yanı sıra -seyrek de olsa- -dUK sıfat-fiil ekiyle denk düşen sıfat-fiillik işlevine sahip olduğu ifade edilebilir. Bu bakımdan çalışmamıza konu olan örneklerde *+IİK* ekinin yapım eki olarak değerlendirilmesi, ekin sahip olduğu yapımlık işleviyle çelişen tereddütlü durumlar ortaya çıkarabilir. Dolayısıyla *+IİK* ekinin bu -sıfat-fiillik- kullanımları ile ilgili farklı bir kategorik değerlendirme yapılması dil araştırmaları ve öğretiminde gerekli ve doğru bir adım olacaktır.

¹⁸ Zeynep Korkmaz, *age*, 517.; Ayrıca Türkiye Türkçesinde miktar zarflarıyla ilgili farklı örnekler için bk.: Hacı Ömer Karpuz, *Türkçe'de Zarflar -Türkiye Türkçesi Edebi Dilindeki Zarfların Yapısal ve İşlevsel İncelemesi-*, Ege-Doğuş Yay., Denizli 2000, s. 366-388.

Çalışmamızda yer verdiğimiz ve EAT dönemi eserlerinde geçen bütün bu örnekler, +IİK ekinin çok farklı ve enteresan bir ek olduğunu göstermektedir. Çünkü isimlerle kullanılan ve yeni isimler türeten bir ekin fiil şekilleriyle kullanılan bir ekle (-dIK) işlevsel ortaklığa işaret eden yapılarda kullanılması Türkçede pek karşılaşılan bir durum değildir. Az da olsa bu gibi durumların önemle üzerinde durulması gerekir. Bu bakımdan +IİK ekinin yapılacak olan incelemelerde daha derinlemesine bir düşünceyle ele alınmasının Türk dili araştırmaları ve öğretimi için önemi göz ardı edilmemelidir.

Özellikle yapılacak olan dil incelemelerinde +IİK ekinin esnek bir işlevsel özelliğe sahip olduğu ve bu özelliklerin bir sınırlandırmaya tabi tutulması durumunda ekin farklı işlevsel özelliklerinin gözden kaçabilme ihtimali vardır. Bu bakımdan yapılacak olan biçimsel incelemelerin işlevsel özelliklerle de desteklenerek ortaya konması gerekmektedir. Bu şekilde oluşturulacak çalışmalar, Türkçe araştırmaları için önemli ve faydalı olacaktır.

KISALTMALAR

- D ERGİN Muharrem, **Dede Korkut Kitabı - 1**, TDK Yay., Ankara 2008.
- G YAVUZ Kemal, **Âşık Paşa: Garib-nâme**, II/2, TDK Yay., İstanbul 2000.
- K DOĞAN Enfel, **Şeyhoğlu Sadrüddin'in Kabus-nâme Tercümesi -Metin-Sözlük-Dizin-Notlar-Tıpkıbasım-**, Mavi Yayıncılık, İstanbul 2011.
- KG AKKUŞ Muzaffer, **Kitab-ı Gunya**, TDK Yay., Ankara 1995.
- M ÇELEBİOĞLU Âmil, **Muhammediye II**, MEB Yay., İstanbul 1996.
- ME CANPOLAT Mustafa, **‘Ömer Bin Mezîd: Mecmû‘atü'n-Nezâ’ir**, TDK Yay., Ankara 1982.
- N BİLGİN Azmi (hzl.), **Nazmü'l-Hilâfiyyat Tercümesi**, TDK Yay., Ankara 1996.
- OY NURMÄMMET Annagulu, **Oguz Yurdu -tarihi roman-**, Yüpek Yolu Gaznası Neşirleri, Ankara 1999.
- SN DİLÇİN Cem, **Mes'ûd Bin Aḥmed: Süheyl ü Nev-Bahâr (İnceleme - Metin - Sözlük)**, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1991.
- Ş-1 KÜLTÜRAL Zuhâl, Latif Beyreli (hzl.), **Şerîf-i Şehnâme Çevirisi**, C 1, TDK Yay., Ankara 1999.
- T YELTEN Muhammet, **Şirvanlı Mahmud: Târih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)**, TDK Yay., Ankara 1998.
- TE YAVUZ Orhan, **Anadolu Türkçesiyle Yapılan En Eski Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi ve Dil Özellikleri (İnceleme - Gramer - Metin)**, Tablet Yay., Konya 2006.
- Y Şeyyâd Hamza, **Yûsuf u Zelhâ (Destân-ı Yûsuf Aleyhi's-selâm ve hazâ aḥsenü'l-ḳaṣâşil-mübârek)**, (hzl.: Ümit Özgür Demirci, Şenol Korkmaz), Kaknüs Yay., İstanbul 2008.
- YED TATCI Mustafa, **Yûnus Emre Külliyyâtı II: Yûnus Emre Divânı -Tenkitli Metin -**, MEB Yay., İstanbul 2005.

KAYNAKÇA

- AKKUŞ Muzaffer, **Kitab-ı Gunya**, TDK Yay., Ankara 1995.
- ALYILMAZ Cengiz, **Orhun Yazıtlarının Söz Dizimi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Erzurum 1994.
- BANGUOĞLU Tahsin, **Türkçenin Grameri**, TDK Yay., Ankara 2000.
- BARUTÇU Sema, "Eski Türkçe *kaltı* ve *nelük* Kelimeleri Üzerine", **Türkoloji Dergisi**, X. Cilt, 1. Sayı (1992), s. 71-76.
- BAYRAKTAR Nesrin, **Türkçede Fiilimsiler**, TDK Yay., Ankara 2004.
- BİLGİN Azmi (hızl.), **Nazmü'l-Hilâfiyyat Tercümesi**, TDK Yay., Ankara 1996.
- BÖREKÇİ Muhsine, **Türkiye Türkçesinde Yapı ve İşlev Bakımından Sözcükler**, Eser Ofset Matbaacılık, Erzurum 2009.
- CANPOLAT Mustafa, **ÖÖmer Bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nežâoir**, TDK Yay., Ankara 1982.
- ÇELEBİOĞLU Âmil, **Muhammediye II**, MEB Yay., İstanbul 1996.
- DAŞDEMİR Muharrem, **Dedem Korkut Kitabı'nın Söz Dizimi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2000.
- DİLÇİN Cem, **Mes'ûd Bin AĦmed: Süheyl ü Nev-Bahâr (İnceleme - Metin - Sözlük)**, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1991.
- DOĞAN Enfel, **Şeyhoğlu Sadrüddin'in Kabus-nâme Tercümesi -Metin-Sözlük-Dizin-Notlar-Tıpkıbasım-**, Mavi Yayıncılık, İstanbul 2011.
- ERASLAN Kemal, **Eski Türkçe'de İsim-fiiller**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1980.
- ERCİLASUN Ahmet Bican, **Kutadgu Bilig Grameri -Fiil-**, Gazi Üniversitesi Yay., Ankara 1984.
- ERGİN Muharrem, **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yay., İstanbul 1998.
- ERGİN Muharrem, **Dede Korkut Kitabı - 1**, TDK Yay., Ankara 2008.
- GABAIN A. Von, **Eski Türkçenin Grameri**, çev.: Mehmet Akalın, TDK Yay., Ankara 2003.
- GENÇ Gülcan, **Eski Anadolu Türkçesinde İsimden İsim Fiilden İsim Yapma Ekleri ve Fonksiyonları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2005.
- GÜLSEVİN Gürer, **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK Yay., Ankara 2007.
- GÜLSEVİN Gürer, BOZ Erdoğan, **Eski Anadolu Türkçesi**, Gazi Kitabevi, Ankara 2004.
- HACIEMİNOĞLU Necmettin, **Türk Dilinde Edatlar**, MEB Yay., İstanbul 1992.
- HATİPOĞLU Vecihe, **Türkçenin Ekleri**, TDK Yay., Ankara 1981.
- KARA Funda, "Yapım Eki İşlevinde Olmayan Eklerden Bazıları", **Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu (25-27 Nisan 2007) Bildiriler 2 (K-Z)**, Erzurum 2009, s. 565-576.
- KARPUZ Hacı Ömer, **Türkçe'de Zarflar -Türkiye Türkçesi Edebi Dilindeki Zarfların Yapısal ve İşlevsel İncelemesi-**, Ege-Doğuş Yay., Denizli 2000.

- KORKMAZ Zeynep, "Türkiye Türkçesi", **Türk Dili Üzerine Araştırmalar**, Birinci Cilt, TDK Yay., Ankara 1995, s. 537-606,
- KORKMAZ Zeynep, **Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)**, TDK Yay., Ankara 2003.
- KÖKTEKİN Kâzım, **Eski Anadolu Türkçesi**, Fenomen Yay., Erzurum 2008.
- KÜLTÜRAL Zuhâl, Latif Beyreli (hızl.), **Şerîf-i Şehnâme Çevirisi**, C 1, TDK Yay., Ankara 1999.
- MANSUROĞLU Mecdut, "Eski Osmanlıca", **Tarihî Türk Şiveleri**, hızl.: Mehmet Akalın, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 1998, s. 247-276.
- NALBANT Mehmet Vefa, "-DUK Eki Ve Divânü Lûgati't Türk'te -DUK Ekli Görülen Geçmiş Zaman Çekimi", **Türkoloji Dergisi**, C 15, S 1 (2002), s. 193-203.
- NALBANT Mehmet Vefa, **Divânü Luğâti't-Türk Grameri I -İsim-**, Bilgeoğuz Yay., İstanbul 2008.
- NURMÄMMET Annagülü, **Oğuz Yurdu -tarihî roman-**, Yüpek Yolu Gaznası Neşirleri, Ankara 1999.
- ÖZKAN Mustafa, **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000.
- ÖZKAN Nevzat, "-Dik Sıfat-Fiil Ekinden Yapılmış Zarf-Fiil Ekleri ve Gagavuz Türkçesi'nde Bir Zarf-Fiil Eki: -DicaAn(An)", **3. Uluslar arası Türk Dil Kurultayı 1996**, TDK Yay., Ankara 1999, s. 891-900.
- ÖZTÜRK Rıdvan, "Eski Osmanlıcada ve Türkmencede "idük" Yapısı", **İlmî Araştırmalar**, S 16 (2003), s. 77-85.
- ŞAHİN Hatice, **Eski Anadolu Türkçesi**, Akçağ Yay., Ankara 2003.
- Şeyyâd Hamza, **Yûsuf u Zelhâ (Destân-ı Yûsuf Aleyhi's-selâm ve hazâ ahsenü'l-kaşâsi'l-mübârek)**, (hızl.: Ümit Özgür Demirci, Şenol Korkmaz), Kaknüs Yay., İstanbul 2008.
- TATCI Mustafa, **Yûnus Emre Külliyyâtı II: Yûnus Emre Divânı -Tenkitli Metin -**, MEB Yay., İstanbul 2005.
- TEKİN Şinasi, "Eski Türkçe", **Türk Dünyası El Kitabı**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., İkinci Cilt, Ankara 1992, s. 69-119.
- TEKİN Talat, **Orhon Türkçesi Grameri**, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, İstanbul 2003, s. 84.
- TEKİN Talat, "Eski Türkçedeki {-dOk} İsim-Fiil Eki Üzerine", çev.: Ümit Özgür Demirci, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, S 47 (2012), s. 371-377.
- TİMURTAŞ Faruk Kadri, **Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl -Gramer-Metin-Sözlük-**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1994.
- TURAN Zikri, "Türkçenin Yapım ve Çekim Düzeninde Yer Alan Eklerin Sınıflandırılması Nasıl Olmalıdır?", **IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II (24-29 Eylül 2000)**, TDK Yay., Ankara 2007, s. 1835-1844.
- YAVUZ Kemal, **Âşık Paşa: Garib-nâme**, II/2, TDK Yay., İstanbul 2000.
- YAVUZ Orhan, **Anadolu Türkçesiyle Yapılan En Eski Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi ve Dil Özellikleri (İnceleme - Gramer - Metin)**, Tablet Yay., Konya 2006.

YELTEN Muhammet, **Şirvanlı Mahmud: Târih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)**, TDK Yay., Ankara 1998.

YILMAZ DENİZ Özlem, **Türkiye Türkçesinde Eylemsi**, TDK Yay., Ankara 2009.